

Repere fizico-geografice

Tarmurile

Locul unde marea se intalneste cu pamantul se numeste litoral, sau tarm. Modelate de actiunea valurilor si a curentilor,ele sunt alcătuite din nisipuri sau roci in forme spectaculoase.

Tarmurile nisipoase sunt tivite de plaje formate din sedimente (depuneri) nisipoase. Curentii aduna uneori nisipul in sageti litorale, sau cordoane litorale paralele cu tarmul, care pot inghite un golf, izolandu-l. Suprafata formata astfel se numeste laguna(ca Venetia,Italia).

Tarmurile stancoase sunt formate din roci care din cauza eroziunii marii iau forme foarte caudate.Astfel arata tarmurile Greciei,ale Norvegiei,ale Turciei si ale Africii de Nord precum si distanta cuprinsa intre estul Californiei Inferioare si Mexic s.a.

Unde marea patrunde adanc in uscat se creeaza fiordurile.Vai sapate in trecut de ghetari,invadate astazi de ape,fiordurile se afla in zonele reci ale Terrei,in principal in Norvegia.Asemanatoare fiordurilor sunt vaile ce se intind de-a lungul tarmurilor SUA; ele au fost formate de catre raurile ce vin din munti sau prin prabusirea unor massive muntoase din care au mai ramas doar niste promontorii.Aceste vai se numesc rias si sunt mai frecvente in SUA(Chesapeake,250 km lungime de-a lungul tarmurilor)dar se intalnesc si in Bretania,Galia si nord-estul Spaniei.

In alte locuri actiunea apelor marii asupra tarmurilor formeaza falezele, niste pereti stancosi si abrupti.Cele mai spectaculoase se afla in Grecia(Santorin),in Dakar sau Capul Verde.

In unele locuri peretii falezelor sapati in calcare sunt de-a dreptul verticali,avand inaltimi dde peste 100 m(Franta,Entretat,120 m inaltime) ;in altele,ecesti pereti formati din roci moi se surpa,rezultand tarmurile stancoase,ca cele ale Insulei Night din Anglia.

Vulcanii

Mitologia clasica explica fenomenul vulcanic prin actiunile unui zeu, numit Vulcan, care ar fi locuit sub pamant. In realitate, vulcanii sunt o formatiune geologica conica realizata prin eruptia la suprafata Pamantului a materiilor incandescente produse de un focaraflat la adancime.

Cea mai veche eruptie a unui vulcan s-a produs in 479 i.Hr., cand orasele Pompei, Herculaneum si Stabiae au fost complet acoperite de lava evacuata de muntele Vezuviu.

Rocile vulcanice aruncate la suprafata Pamantului s-au sedimentat, formand, in decursul mileniilor, muntii vulcanici. O parte dintre acestia s-au ridicat pe fundul marii, formand adesea grupuri compacte, adevarate insule.

Se disting mai multe feluri de vulcani: irlandic, hawaian, strombolian (Vezuviu, Fuji-Yama), vulcanian (Pinatubo din Filipine), peleean, denumirea fiind data in general dupa locul producerii lor si modul in care erup.

Exista, de asemenea, vulcani activi (care continua sa erupa), cca. 90, si vulcani stinsi (a caror activitate a incetat de mult). Cei mai multi vulcani se gasesc in "Arcul de foc al Pacificului". Unul din cei mai activi vulcani din lume ramane vulcanul Etna din Sicilia, urmat de Stromboli si Vezuviu (Italia).

De asemenea, in Insulele Hawaii se gasesc alti doi vulcani foarte activi: Kilama si Mauna Loa, iar in Filipine, vulcanul Pinatubo, cenusa acestuia acoperind insulele, in 1991. Cel mai inalt Vulcan de pe Pamant este Mauna Loa (4500 m).

Uneori, eruptia vulcanilor poate fi prevazuta de catre oamenii de stiinta, asa cum s-a intampla in 1975, in cazul vulcanului Tolbacik